

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

mogen en durven zijn, ter inspiratie, als steun en om het gevoel te hebben er niet alleen voor te staan. De kracht van de verbinding is niet alleen helend voor onze getraumatiseerde patiënten, maar evenzeer een voorwaarde voor therapeuten om dit werk te kunnen doen. Een belangwek-

kende boodschap en een mooi slot van een inspirerend congres.

Ria de Jong is maatschappelijk werker/systeemtherapeut, werkzaam bij GGZ Centraal, locatie de Rembrandthof in Hilversum. E-mail: rdejong@ggzcentraal.nl.

Hedendaagse variaties op monogamie

Studiedag georganiseerd door de sectie Partnerrelatietherapie (PRT) van de NVRG [Beilen, 15 november 2012]

Jan Bout

Als lang geleden opgeleide relatietherapeut stelde ik vooraf met genoeg vast dat er sinds 1982 wel wat veranderd is bij de NVRG. Met onder meer de cursus 'Systeem en seks' en de Keerkringlezingen wordt relatietherapeuten het nodige aangereikt waarmee onze angsten met betrekking tot het aankaarten van het onderwerp seksualiteit verminderen en wij paren meer kunnen bieden.

Maar waar staan we als het gaat om het 'met openheid kijken naar variaties die in de huidige wereld met velerlei culturen, in openheid verbonden door media, onze deelgenoot zijn', dacht het bestuur van de sectie PRT.

Robert van Hennik, systeemtherapeut bij de Viersprong en opleider in de NVRG, was als dagvoorzitter een wetend en sprekend voorbeeld van de onderzoeker van die werkelijkheid met eigen goed gefundeerde subjectieve opvattingen. Hij maakte het geheel tot een dag die in hoofden en harten wel moet blijven hangen. De sprekers droegen op gevarieerde wijze heel goed denkstof aan met werkvormen als een enquête vooraf over zienswijzen van de deelnemers, een 'lagerhuisdebat' en

subgroepindelingen van deelnemers die tot verdere verwerking leidden.

Ellen Aptroot, systeemtherapeut en een van de opleiders in de NVRG die expliciet aan dit thema aandacht heeft besteed, deed de aftrap. Geslachtelijkheid, (seriële) monogamie en andere vormen waarin mensen van elkaar verschillen, zijn volgens Aptroot variaties in relaties waarmee mensen zich van elkaar onderscheiden. Differentiatie als uitgangspunt nemen, brengt relatietherapeuten als het goed is vanzelf in de positie van 'not knowing'. Ons denken moeten we niet vastzetten en de differentiatie van de betrokkenen, de partners waarmee men in gesprek is, is belangrijker dan de differentiatie van de vorm waarmee intimiteit en/of seksualiteit tot uiting wordt gebracht. Aptroot vatte het omgaan met verschillen in gedachte en uitgevoerde individuele variaties samen: 'Het faciliteren van het paargesprek door de relatietherapeut om passende beelden te hervinden is mijn inziens de essentie van een therapiegesprek. Kan porno kijken voor beiden? Kan een derde voor beiden? Kan biseksualiteit voor beiden? Waar zijn grenzen en beperkingen?' Waarden bieden een kader voor het gesprek met cliënten. Aptroot vervolgde met: 'Die grenzen geven bepaalde waarden aan die er toe doen in ons leven. We kiezen binnen een betekenis-kader waarin wat van waarde is ertoe doet: liefde, solidariteit, rechtvaardigheid, fair play, openheid, eerlijkheid, enzovoorts. Je

Hedendaagse variaties op monogamie

tot die waarden verhouden en ze bevestigen in je leven is de kunst van het leven, en is differentiëren. Keuzes daarbinnen veranderen je.'

Ik vroeg mij af of het kenbaar maken van de eigen opvatting van een therapeut juist strategisch wel van belang kan zijn in dat driegesprek. De subjectief wetende niet-weter is wat meer vlees en bloed mischien?

Psychotherapeut en systeemtherapeut Leo Goetstouwers, werkzaam bij PsyQ, nam ons verder mee in de praktijk van de relatietherapeut/seksuoloog. Als relatietherapeuten worden we geconfronteerd met hedendaagse variaties op monogamie. Hij bracht zaken als swingers, sadomasochisme en polyamorie voor het voetlicht. Daarbij stelde hij vragen als: waar sta je zelf? Kun je nieuwsgierig zijn, open, en heb je een bereidheid je te verdiepen? Ben je bereid te denken buiten de romantische kaders, (...) als een manier om je cliënt(en) verder te helpen? En, vroeg Goetstouwers zich verder af, wat zijn oorzaken in die wereld van verschillen? Bindingsangst, een gemis, een tekort, wraak of negatieve stress door een trauma? Of komt het door vervreemding, het uit elkaar groeien? Interessant was dat 'nieuwsgierigheid' als verrassende, positieve kracht werd benoemd in dit rijtje van meer negatief geformuleerde drives voor differentiatie.

Goetstouwers schept een context waarin de relatietherapeut de tijd neemt en ruimte biedt aan beide partners. Hij zet de herdefiniëring van de relatie in om gedachten en gevoelens een ander perspectief te geven en een kader te bieden waarin een nieuwe regelgeving voor het omgaan met variaties helderheid verschaft. De uitdagende foto's en striptekeningen en de stijl van presenteren tijdens Goetstouwers' inbreng zouden model kunnen staan voor

het ontspannen omgaan met dit relatie-thema.

Met een persoonlijk verhaal over hetgeen variaties op monogamie en alle aspecten die daarmee samenhangen bij hemzelf en zijn familie teweegbrachten, haalde Jeroen Wierstra, systeemtherapeut en dramatherapeut werkzaam in het Lorentzhuys in Haarlem, de werkelijkheid van de gesprekskamer nog dichterbij voor de toehoorders. En daarmee benadrukte hij een heel belangrijk onderdeel van ons werk, namelijk, de bril die we zelf ophebben als we met paren praten in het algemeen en met betrekking tot intimiteit en seksualiteit in het bijzonder. Hij vroeg zich af welke moraal therapeuten meenemen en of het uitmaakt of je in de Verenigde Staten of in Nederland woont, hoe de moraal beïnvloed wordt door de tijd waarin we leven en hoe die moraal aan veranderingen onderhevig is. Kun je een open houding aannemen terwijl je anders denkt, er andere waarden en normen op nahoudt, of je anders voelt dan het stel in de kamer? Wierstra gaf ons, door het laten zien van interviews met cliënten die voor 'relatievariatie'-problemen bij hem waren gekomen, nog meer feedback. Die cliënten gaven antwoorden op vragen naar hun verwachtingen van de hulpverlening. Alleen al daarom zouden alle relatietherapeuten verplicht mee moeten doen aan zo'n studiedag. Vooral omdat ze, zoals ikzelf, soms denken allemaal te weten met wat voor bril ze naar de hen voorgeschotelde werkelijkheid zitten te kijken.

Vervolgens liet Wierstra de zaal nadenken over welke technieken, methoden, eigenschappen en bijvoorbeeld vaardigheden een therapeut zou moeten beschikken voor de bovengenoemde hulpvraag. Welke positie of combinatie van posities zou de therapeut volgens jou moeten innemen:

Hedendaagse variaties op monogamie

die van deskundige, die van de consulent die het proces begeleidt en de dialoog bewaakt tussen beide partners, of die van de katalysator, de facilitator van de cliënt, waarbij de cliënt zelf de deskundige is op het gebied van zijn of haar leven? De antwoorden werden op het filmdoek weergegeven, zodat de werkelijkheid van de gesprekskamer direct binnenkwam. Met zijn presentatie kreeg Wierstra de deelnemers goed in positie voor het 'lagerhuisdebat' onder leiding van Van Hennik.

Met goed toegelichte stellingen waaronder 'Vreemdgaan staat niet op zichzelf. Als een partner vreemdgaat, dan is er wat aan de hand, met de vreemdgaander zelf en/of met de relatie' en 'Een derde in de relatie (openlijk of stiekem) kan ook een oplossing zijn als je de sleur van jouw leven wilt doorbreken', mochten de deelnemers zich verplaatsen naar de voor- of tegenstemmers. Daarna kon uitleg over elkaars standpunten worden gevraagd.

Uiteraard waren er verschillen onder de aanwezigen, maar de samenvatting kon zijn: 'Wij zijn bevrijd van de tirannie van de seksuele onderdrukking. Welkom in de tegenwoordige tijd.'

Deze debatvorm was een goede afsluiting van een inspirerende dag. Uiteraard is er ook wel een en ander te bedenken dat onvoldoende of niet aan de orde kwam. Zoals de vraag of je in deze eeuw kunt spreken van seksuele afwijkingen; of de vraag of slecht gehechte zwanen altijd vreemdgaan. En tot slot: kan gesproken worden van angst en macht als leidmotief van ogenschijnlijk heelmakende of bevrijdende acties in het seksuele spectrum?

Deze studiedag was een must. Het was weer goed toeven in de Keerkring.

Jan Bout is psychotherapeut, werkzaam bij centrum Quo Vadis te Westerbork. E-mail: jan-bout@centrumquovadis.nl.